

Ma.akpunten van Ma.ak tafel 3.2 Economische democratisering - energie en gebiedscoöperaties

olv Natasja van den Berg, Jasper Etten en Pauline Westendorp

verslag: Isabella Jansen en Pauline Westendorp

Datum tafel: 6 juni 2019. Lloyd hotel.

Inleiding

In dit document wordt het vraagstuk dat Economische Democratisering uitgediept. Deze Ma.aktafel draagt bij aan het Maatschappelijk Akkoord tussen gemeenschap, markt en overheid van 28 september 2019. Het doel van het Maatschappelijk Akkoord is Amsterdammers beter in staat stellen samen een inclusieve, gezonde, eerlijke en initiatiefrijke stad te maken.

Samenvatting

Ma.ak thema	3.2 Economische democratisering - energie en gebiedscoöperaties
Kwestie	Het huidige energiesysteem vinden we onwenselijk - te commercieel, winstgedreven, grootschalig- voor een schone en solidaire stad omdat grote bedrijven, woningcorporaties en de overheid de beslissingen nemen, o.a. door de huidige regelgeving.
Oplossing 1	Een gebiedscoöperatie wordt eigenaar van energieopwekking. Deze coöperaties worden in de oprichting gesteund (financieel en inhoudelijk) door de partners uit de Amsterdamse Aanpak.
Ma.ak punt	De kwestie is duurzaam op te lossen door vele energie-gebiedscoöperaties op te richten. Op 19 juni 2019 doet Wethouder Groot Wassink een oproep aan energie initiatieven om zich aan te melden om een plan van aanpak voor een energie-gebiedscoöperatie uit te werken. Op 28 september 2019 worden tien energie-gebiedscoöperaties met een onderbouwde aanmelding door de wethouder Democratisering gepresenteerd en beloofd met max. 250.000 euro om het technische, financiële, organisatorisch en bestuurlijke plan voor een project van zo'n 3.000 adressen uit te werken.
Succes	• Oproep krijgt aandacht, wordt in de media gebracht eind juni 2019.• Er worden tien energie-gebiedscoöperaties beloofd met max. 250.000 euro om het plan voor 3.000 adressen uit te werken.• het energiesysteem is veranderd naar een solidair en schoon systeem (koploper in Nederland in 2025).

Ma.ak thema	3.2 Economische democratisering - energie en gebiedscoöperaties
Kwestie	Het huidige energiesysteem vinden we onwenselijk - te commercieel, winstgedreven, grootschalig- voor een schone en solidaire stad omdat grote bedrijven, woningcorporaties en de overheid de beslissingen nemen, o.a. door de huidige regelgeving.
Oplossing 2	Een gemeentelijk energiebedrijf (bijvoorbeeld een publiek warmtebedrijf) oprichten (de overheid richt dit op ten dienste van haar eigen energieafnemers, en afnemers uit Markt en Gemeenschap)

Ma.ak thema	3.2 Economische democratisering - energie en gebiedscoöperaties
Kwestie	Het huidige energiesysteem vinden we onwenselijk - te commercieel, winstgedreven, grootschalig- voor een schone en solidaire stad omdat grote bedrijven, woningcorporaties en de overheid de beslissingen nemen, o.a. door de huidige regelgeving.
Oplossing 3	Een algeheel verbod op winstoogmerk voor het vervullen van de basisbehoefte energie bewerkstelligen (dus: opnemen in de wet- en regelgeving: zie het als een publiek goed).

Aanwezig:

- Natasja van den Berg: gespreksleider
- Guido Kusters: Jungle Amsterdam, energie adviseur
- Paul Busker: voorzitter d'Oude stad' – Valkenburgerstraat, sinds 1997 stadswarmte
- Emel Can: Coöperatie Westerlicht, Ru Paré, dak geclaimed.
- Bob van Wely: Architect, bezitter van verduurzaamd woonschip, wil op grotere schaal zijn omgeving verduurzamen – schepen Houthavens.
- Pauline Westendorp: 02025, Stadionschinkelbuurt koploper schone energie
- Annette Schermer: WG terrein, energiecoöperatie Ketelhuis
- Nico Moen: 30 jaar onderwijs, watergraafsmeer 'Meerenergie' coöperatie en energiecommissaris. Geloof in: 'bijeffecten van buurtcoöperatie - mede initiatiefnemer van WSD = Watergraafsmeer Samen Duurzaam.
- Ted Zwietering: WG terrein, coöperatie verduurzamen, energie adviseur.
- Emma Hameleers: juriste, aanbesteding stadswarmte projecten, PRET = Pijp en Rivierenbuurt Energie team.

- ❑ Natalie van Loon: warme truiendag, commons agenda – gemeente Amsterdam.
- ❑ Jasper Etten: Westerpark, startup – technologie in begrijpelijke taal
- ❑ Linda Vosjan: IJburg
- ❑ Jasper Etten: Ma.ak020

Gebieden aan tafel:

1. Valkenburgerstraat-Centrum
2. Houthavens
3. WG terrein - West
4. Meerenergie
5. Watergraafsmeer Samen Duurzaam - WSD
6. Stadionschinkelbuurt
7. Pijp&Rivierenbuurt - PRET
8. Buiksloterham
9. Ru Paré Slotervaart
10. Oud-IJburg
11. Centrumeiland
12. Strandeiland (energiepositief)
13. Nieuwendammerbuurt

Waarom hebben we een eigen een gezamenlijk energieinitiatief genomen in ons gebied?

- We willen onszelf energievraagstukken toe-eigenen
- Zelf regie voeren– we zijn voor zeggenschap
- Kansen: zoals vanuit de Jaap Edenbaan restwarmte benutten
- De leidingen moeten worden vervangen. een mooi moment om na te denken wat nu optimale energie is voor onze vraag
- Niet tegen maar met de overheid werken aan een oplossing
- Naar een collectief solidair systeem, voor onze verschillende gebouwen. Er zijn grote inkomensverschillen in ons gebied. Op dit moment is verduurzaming niet solidair, wel toegankelijk voor rijken niet voor de arme bevolking.
- Energiebedrijven bieden ons nu geen passende oplossing. De rendementen waar zij mee rekenen zijn eerder 12%. Dit is beduidend meer dan de 4% waar we zelf genoeg meenemen in onze coöperatie.
- Behoefte aan een betrouwbare leverancier: de gemeente heeft een exclusieve relatie met energiebedrijven, is mede eigenaar van een publiek warmtenet.
- Het netwerkbedrijf Alliander is een publieke NV, die heeft de kabels en leidingen in handen en kan meewerken aan een open net dat warmte van het AMC of datacentres verspreidt. Zij hebben als taak de integriteit van het netwerk en de leveringszekerheid te bewaken.
- De juridische context verandert, we kunnen technisch elektriciteit gaan delen als de saldering van elektriciteit wordt afgeschaft over een paar jaar.
- Het surplus op de investering in eigen hand houden, investeren in de leefomgeving – niet extractief, dat het geld het gebied verlaat – rendement terug in het gebied investeren.
- Het collectief: de energie coöperatie is een common
- armoedebestrijding, de energiecoöperatie is een deel van de oplossing, we leiden mensen op.
- Trend van een centraal naar een gedistribueerd systeem, op de juiste schaal (die door techniek, sociaal en financiële factoren wordt bepaald).
- Werkt de Chinese manier van beslissen beter om de energietransitie te versnellen? Centraal opleggen of democratisch beslissen of een mengvorm?
- We willen rechtvaardiger en goedkopere energie,
- Duurzaam vervangen waar nodig, geen onnodige extra footprint

- Energie kan middel zijn om andere doelen te bereiken
- We willen de kennis delen - opensource - voor snelheid van de transitie en om de meest passende oplossing te kunnen kiezen. Het is een immature markt, we hebben dus pioniers nodig die toegang tot alle kennis hebben. We kunnen ook leren uit andere landen, alhoewel systemen in andere landen door juridische, technische of culturele verschillen niet 1 op 1 copieerbaar zijn.

Wat doet een energie-gebiedscoöperatie (v.a. 3000 aansluitingen, beginnen met 600 aansluitingen)

1. opwek (zon, wind, schoon gas, warmte uit water /lucht/aarde/biomassa/etc.)
2. levering
3. distributie
4. besparende maatregelen (in eigendom?)
5. opslag elektriciteit (kWh) en warmte (GJ)

Deze gebiedscoöperaties hebben bijvoorbeeld o.a.

eigendom en zeggenschap over	WG Ketelhuis Energie	Meerenergie
productie energie	x	
opslag (warmte elektriciteit)	x	
transport	x	
leveren	x	x
besparen	x	
andere duurzame domeinen	?	x

Rol partners:

- Passend maken van wet en regelgeving, door evt vrijstelling vooruitlopend op het aanpassen van wetten en regels
- **Een algeheel verbod op het winstoogmerk voor het vervullen van de basisbehoefte energie (dus: opnemen in de wet- en regelgeving: zie het als een publiek goed).**
- Bij aanbestedingen punten geven voor gebiedscoöperaties. Bijvoorbeeld bij Havenstad, zorg dat 10% voor prosumenten gereserveerd is, zie het model in Oosterwold)
- Competenties organiseren
- Wellicht niet zzpers in opdracht van de gemeente te laten werken, maar inhuur van deze professionals direct door het gebiedscoöperatief te laten doen
- Garantie van overheid op aanleg van een gezamenlijke warmteinstallatie: het investeringsbudget is 30 miljoen (10.000 euro per adres)
- Voorfinancieren energiebesparing (20.000 euro per adres)
- Voortrekkers belonen, participatiebudget
- **Ontwikkelingsbudget voor de planfase is 250.000 euro per jaar. Dit voor 10 pionierende energie - gebiedscoöperaties organiseren**
- Overheid, gemeente blijft een rol spelen, wij zijn de overheid, we hebben elkaar nodig!

- Een schaal van 3000 adressen maakt een acceptabele business case. 3000 leden van een cooperatief. Voorwaarden: het is altijd mogelijk wel of niet mee te doen: een opt in - opt out regeling
- Hoe neem je de besluiten:
 - 50 % plus 1 democratisch
 - 70%
 - consent
 - alle mensen (ook niet leden in de buurt/ potentiële leden) een stem geven
- Behoefte dat partners in gebieden, markt en overheid een overkoepelende organisatie steunen, een boom van alle gebiedscoöperaties waar, ism een "Raad van Straten" die reflecteert:
 1. iedereen onafhankelijke informatie kan halen, een leernetwerk, over techniek
 - wat is de juiste techniek bij 30 woonarken in de Houthavens?
 - en over gebiedscoöperaties. Zorg voor delen van de cooperatieve principes
 1. Vrijwillig en open lidmaatschap
 2. Democratische controle door de leden
 3. Economische participatie vanwege de leden
 4. Autonomie en onafhankelijkheid
 5. Onderwijs, vorming en informatieverstrekking
 6. Samenwerking tussen coöperaties
 7. Aandacht voor de gemeenschap
 2. we samen beslissen welk initiatief financieel of operationeel gesteund wordt
 3. initiatieven zich aan kunnen melden op 19 juni as
 4. zorg wordt gedragen voor
 - (verwijzing naar de) hoeders van de toegang voor eindgebruikers van energie voor warmte uit water, lucht, aarde en grond in het gebied.
 - (verwijzen naar de) hoeders van mogelijke interferentie tussen opslag warmte in de grond, wie coordineert dit (de provincie)
 5. reflectie op de gekozen technische, financiële, organisatorische en bestuurlijke oplossing

Actieplan

- 28 september: ondersteuning voor 10 energie- gebiedscoöperaties mogelijk maken: max 250.000 euro voor een organisatie die warmte en elektriciteit organiseert in een gebied met een financieel – technisch – sociaal- bestuurlijk plan. Totaal max 2,5 miljoen per jaar begroten. Dus: dit organiseren voor 28 september: na 19 juni Natasja, Jasper, Pauline.
- een collectief van energie-gebiedscoöperaties en een Raad van Straten uitwerken: Natasja, Pauline ism 02025
- gemeenteraad informeren over gelden en samenwerking. Rutger Groot Wassink vindt het volkomen logisch dat er een stadsbrede beweging is van de Amsterdam Aanpak). Jasper: check beschikbaarheid begroting bij Rutger Groot Wassink/Marieke van Doornick
- organiseren dat wethouder Rutger Groot Wassink 19 juni een oproep doet: meld je aan bij het collectief: de coöperatie van Amsterdamse energie-gebiedscoöperaties (02025 is penvoerder).
 - briefen Rutger: Natasja
 - Opstellen oproep: Natasja, Jasper en Pauline